

ΚΟΙΝΗ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ Η ΠΟΡΕΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΣΥΝΟΙΚΟΥΣ

(Όμιλία στα εγκαίνια τῆς ἐκκλησιᾶς τ' "Ἀν Δημήτρην στὴν
Ξυλοφάγου στὶς 26.10.1980)

ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Σὰν μιὰ ἀκόμα προσφορὰ στὸν ἀγώνα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ὑπερκεράσει τὴ μοίρα καὶ νὰ ὀρθοτομήσει τὸ λόγο τῆς ἀλήθειας, τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ χρέους, Σεβασμιότατε, ἔρχεται ἡ καινούργια αὐτὴ προσφορὰ στὸν πληγωμένο συνάνθρωπό του, τοῦ φίλου συναδέλφου Πετρῆ Εὐαγγέλου.

Πληγωμένος κι ὁ ἴδιος ἀπὸ πλήγματα ποὺ ἀμφίπλευρα δέχτηκε ἀπὸ περιστάσεις καὶ ὧρες δύσκολες καὶ μέρες ὀργισμένες, μπόρεσε τελικὰ μὲ τὴ θέληση, τὴν ἐπιμονή, τὸ μόχτο, νὰ κρατηθεῖ ὀρθίος καὶ νὰ χαράξει τὴν πορεία τῆς ζωῆς.

Τοῦτο τὸ ἀνάθρυσμα τὸ ψυχικὸ τὸ πλούσιο ὁ Εὐαγγέλου τὸ μοίρασε ἀφειδώλευτα κι ἀπλόχερα μ' ὅλη τὴ θερμὴ τῆς καρδιάς, χωρὶς καμμιὰ ταλάντευση ἢ παλινδρόμηση, χωρὶς νυσταγμὸ νὰ δώσει στὰ βλέφαρα. Ἰδρυσε τὸ πολιτιστικὸ κέντρο τοῦ χωριοῦ του, δίνοντας ἔτσι στὴν κοινότητά του τίς προϋποθέσεις γιὰ αὐτομόρφωση καὶ μιὰ ἀδιάλειπτη πορεία ἀνελικτικὴ σὲ τομεῖς πολλαπλοῦς καὶ σύνθετους: τὸν κοινωνικὸ, τὸν πνευματικὸ, τὸν πολιτιστικὸ, τὸν ἱστορικὸ, τὸν ἠθικὸ. Στοχεύοντας στὴν ἀδιάλειπτη ἠθικὴ κορύφωση κι ἀνάταση τοῦ συνανθρώπου του ξαναφέρνει στὴ μνήμη τοὺς χιλιοτονισμένους στίχους τοῦ Μενάνδρου:

Ὡς χαρίεν ἔσ' ἄνθρωπος
ὅταν ἄνθρωπος ἦ.

Στράφηκε ὁμως ἀκόμα καὶ σ' ἄλλες πιὸ σαφεῖς καὶ συγκεκριμένες ἐκφάνσεις καὶ μορφές προσφορᾶς στὸ συνάνθρωπό του. Διάθεσε τίς δυὸ ποιητικὲς συλλογές — χωρὶς μάλιστα ν' ἀφαιρέσει ἀπ' αὐτὲς τὰ ἐκτυπωτικὰ ἔξοδα, γιὰ τὴν ἐνίσχυση ὅσων συνάνθρωπων δέχτηκαν τὰ πλήγματα τῆς ζωῆς βαρύτερα ἀπ' ὅλους.

Ἔτσι τὴν πρώτη συλλογὴ του διάθεσε ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ δραματικοῦ ἀγώνα ἐπιθώσης ποὺ διεξάγουν οἱ ἀνάπηροι ἀδελφοὶ μας, ἐνῶ τὴ δευτέρη ἔκδοσή του, ποὺ πρόσφατα κυκλοφόρησε ἀφιέρωσε γιὰ τὴν ἀντίκρουση τοῦ δράματος τῶν ξεριζωμένων συμπατριωτῶν μας. Ὁ Εὐαγγέλου εἶδε τὸν ἀγώνα καὶ τὴν ἀγωνία τῶν ἀδελφῶν μας ποὺ θάναυσα διώχτηκαν ἀπ' τὴ γῆς τῶν πατεράδων κι' ἔνοιωσε ν' ἀγγίζει τίς πιὸ εὐαίσθητες χορδὲς τοῦ ἡ ματωμένη πορεία τοῦ Γολγοθᾶ τους.

Κι ὁ Γολγαθᾶς
 στὸ πρῶτο ἀνέβασμα ἴδιος.

Μαζὶ θρηνήσαμε τὸ χθές
 τὸ σήμερα μαζὶ πονοῦμε
 τὸ αὐριο . . .

Μονάχα αὐτὸ ἄς μὴν προδοθεῖ,
 διάχυτο σ' ἓνα κομμάτι οὐρανοῦ γαλαζιο.

Διψάσαμε, πονέσαμε
 χωρὶς ἓνα δάκρυ νερὸ
 οἱ ἀχτίδες μᾶς πρόδωσαν τὴν κούραση
 οἱ ἱριδισμοὶ κατὰ τὸ λιόγερμα τὸ ἄλγος
 τὰ χρώματα ἔπαιξαν μὲ τὰ συναισθήματα
 θλιβήκαμε, δακρύσαμε, πονέσαμε
 μιὰ σκάλα χτίσαμε
 ὡς τὴν κορφή . . .

“Ὅπου τὴ ματιὰ ξανοίξουμε ἀντικρύζουμε τὴ σποδὸ καὶ τὴν τέφρα στὴν πυρῖκαυστη γῆ τῆς πατρίδας. “Ὅπου τὸ βλέμμα ἀνασηκώσουμε ἢ πατρίδα σὰν πῶς τὸ λέει ὁ ποιητὴς μᾶς πληγώνει καὶ μᾶς ματώνει: Ξαγναντεύουμε τίς κλεμμένες εἰκόνες, τὸ σπασμένο σταυρὸ μὲ τοῦ Χριστοῦ τὴ σταύρωση, καὶ χαλασμένη τὴν “Ἁγία Τράπεζα στὴν ἐκκλησιὰ τ' “Ἀη Δημήτρη στ' “Ἀρδανα. Κονιορτὸ ἀπὸ συντρίμια κατάντησαν οἱ εἰσβολεῖς τὸ νεκροταφεῖο τοῦ Τρικώμου τῆς ὁμορφῆς αὐτῆς πόλης, τῆς “Ἀμμόχωστος. Κι ὅμως ἡ Τουρκία ἐξακολουθεῖ νὰ ἴναι μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς Διεθνοῦς ἀμφικτυονίας τῶν Ἐθνῶν! Κι ὁ σταυρωμένος γιὸς τοῦ θεοῦ, κουβαλώντας στὸν ὤμο τοῦ μαρτυρίου τὸ σταυρὸ, πετάχτηκε στὴν εἴσοδο τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ χωριοῦ Σύγκραση τῆς “Ἀμμόχωστος. Σπασμένα καὶ τὰ δυὸ του χέρια μὲ διπλὸ βουβὸ πόνο διάχυτο στὴν ἔκφρασή του διαμηνᾶ στὴ γῆς ὀλάκαιρη τὴ συμπεριφορὰ τῶν σωθινιστῶν ἀπέναντι στὰ ἱερά καὶ στὰ ὄσια τῆς γῆς μας. Ἡ «μήτηρ Θεοῦ», ἡ Παναγιὰ τῆς Ὑπάτης, ριγμένη στὸ δάπεδο τῆς ὁμώνυμης ἐκκλησιᾶς στὰ μέρη τ' Ἀντιφωνητῆ. Σπασμένη ἡ εἰκόνα, ἀνάμεσα σ' ἄδειες μπουκάλες, σπασμένα ξύλα, ξεσκισμένα ρούχα, διαμηνᾶ στὴν πολιτισμένη ἀνθρωπότητα καὶ στὴν Οὐνέσκο, τὸ ἀμείλιχτο «κατηγορῶ» τῆς ὄχι μονάχα ἐνάντια στοὺς εἰσβολεῖς μὰ καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ ἀνερωρίαστα κι ἀνεπίτρεπτα συγκαλύπτουν τοὺς θανδαλισμοὺς τῶν εἰσβολέων καὶ τῶν θαρβάρων ἐνάντια στὴν πολιτιστικὴ κληρονομιά μας τὴν ἀμύθητη.

Δὲν εἶναι μονάχα τὴ νεκρόπολη τῶν Χύτρων ποὺ ἀνέσκαψαν οἱ εἰσβολεῖς — τὴ βλέπουμε νὰ μοιάζει μὲ βομβαρδισμένο βιετναμικὸ ὄροπέδιο — εἶναι κι ὁ τάφος τοῦ νεκροταφείου τῆς “Ἀμμόχωστος, ἀκόμα μιὰ πηγὴ «περηφάνειας» τοῦ Ἐτζεβίτ γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς «εἰρηνευτικῆς» του ἐπιχείρησης στὴν Κύπρο. Ρήγματα νογοῦμε καὶ καταστροφές βιβλικές στοὺς κατεσπαρμένους σταυροὺς τοῦ νεκροταφείου τοῦ χωριοῦ Λάπαθος. Καὶ πέρα κι ἔξω ἀπὸ τοὺς θανδαλισμοὺς μὲς τὸ ἴδιο νεκροταφεῖο τὰ πολιτικὰ συνθήματα κι οἱ ἐπιγραφές τοῦ Ρεπουβλικανικοῦ κόμματος τοῦ Ἀχμέτ Μπερπέρογλου διασποῦν τὴ μακάρια γαλήνη κείνων ποὺ ἔχουνε μισέψει: Χέρι μὲ χέρι μὲ τοὺς πρόσφυγες μας

Μιά ένδειξη ξεκρίνουμε μονάχα: «Σωτήρα Σπύρου θανοῦσα 25. 5.1971, ἐτῶν...», με τὸ σταυρὸ κομμένο σύρριζα, δίχως τὴ σπονδὴ ἀπὸ ἓνα δάκρυ, τὴν ὁμορφιά ἐνὸς γερανιοῦ, τὸν ἀνασσασμὸ ἀπὸ μιὰ ρίζα λασμαρί.

Μισοκρεμισμένο, μὰ ὀλόρθο, καθοροῦμε, μ' ὄλη τὴ πληγὴ ποῦ δέχτηκε κατὰστηθα, τὸ καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησιᾶς τ' Ἄη Γιώργη. Στέκει ἔστω καὶ δίχως τὴν καμπάνα του, γιατί ἡ μνήμη μας σὲ κείνο στέκει. Καὶ θὰ στέκει ὡς τὴ στιγμή ποῦ θὰ σημάνει τῆς λευτεριάς τὸ μήνυμα, γιὰ νὰ διαλαλήσει σὲ βουνὰ καὶ διάσελα τὴν ὥρα τῆς ἀνάστασης. Σὲ μιὰ ἀνεπανάληπτη ἀνατριχιαστικὴ σύνθεση γαλήνης καὶ φρίκης — μέσα στὴν ὀρνιαστικὴ τοῦ τοπίου θλάσση — τὰ μαρμαρένια τοῦ νεκροταφείου τῆς Μηλιάς θρύψαλα. «Κώστας Εὐσταθίου 20.10.1967, ἐτῶν τριάκοντα». Ἡ ἀσίγαστη ἔφεση γιὰ ἱεροσυλίες ὀδηγᾷ τοὺς εἰσβολεῖς σ' ἀκόμα μιὰ τυμβωρυχία τὸ νεκροταφεῖο τῶν Στύλλων. Κι ὁ τάφος ἀνοίχτηκε... Οἰκογενειακὸς τάφος «Σωτήρης Γ. Ἀντωνιάδης, θανῶν 20.9.1971, ἐτῶν 79». Τὸ μόνο ποῦ ἀπόμεινε μέσ' τὸ σωρὸ ἀπὸ τὰ θρυματισμένα μάρμαρα. Δεμένος ὀργανικά πιά με τὴ γῆς του ὁ γέρος Ἀντωνιάδης γίνηκε ἓνα μαζί της. Τώρα πιά οἱ κουρσάροι τῆς γῆς μας δὲν μποροῦν νὰ σηκώσουν τὸ σῶμα του ἢ νὰ τὸν ἐκριζώσουν κι αὐτὸν μαζί με τοὺς ἄλλους ἐγκλωβισμένους. Ἡ οἰμωγὴ καὶ ὁ θρῆνος τῆς γῆς μας φτασμένος ἀπὸ τὴν καταχτημένη κωμόπολη τοῦ Λευκονοίκου... Ἡ ἐκκλησιά τοῦ Σωτήρα τῆς κοινότητος, εἰκόνες φορητὲς ριγμένες κατάχαμα, θρυματισμένες, πονεμένες, με τὶς θλιμμένες μορφές τῶν Ἁγίων πνιγμένες ἀπ' τὴν ἀνάσα ἀφοδεύσεων ζῶων καὶ ἀνθρώπων!»!

Μὰ μέσα ἀπ' τὰ συντρίμια μιὰ εἰκόνα στέκει ἀκόμα ὀλόρθη: Ἡ εἰκόνα τῆς σταύρωσης τοῦ Χριστοῦ, στημένη ἀπὸ τὸ δημοσιογράφο Τζῶν Φίλτζιγκ. Σύμβολο τῆς ἀταλάντευτης πεποιθήσεως πῶς κι ἡ Κύπρος, τοῦ Σταυρωμένου τὸ παράδειγμα ἀκλουθώντας, θ' ἀναστηθεῖ μιὰ μέρα σύντομη!

Φοβερό, ἀμείληχτο κι ἀναπάντητο τὸ ρῶτημα τῆς ταφόπετρας τοῦ νεκροταφείου τῶν Ἀρδάνων:

—Τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν ἔστι κατθανεῖν, τὸ δὲ κατθανεῖν δὲ ζῆν κάτω νομίζεται». Ποιὸς τάχα δηλαδή, νὰ ξέρει ἂν ἡ ἐπίγεια ζωὴ δὲν εἶναι θάνατος, ἐνῶ ὁ θάνατος ζωὴ γιὰ τὸν κάτω κόσμο! Ὁ Τοῦρκος ὅμως τυμβωρύχος δὲν φαίνεται νὰ διχάζεται ἢ νὰ προβληματίζεται γιὰ τὸ μεγάλο τοῦτο ρῶτημα: Κι ἂν ὁ τάφος ἀνοίχτηκε καὶ ὁ σταυρὸς γκρεμίστηκε, ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι μεταφυσικοῦ στοχασμοῦ ἢ ἔντονου ἔστω προβληματισμοῦ ποῦ ἄμεση καὶ ἀπτή ἀπάντηση νὰ δώσει θέλει στὸ ἀγωνιώδες τοῦτο ρῶτημα. Ἀπλούστατα τὸ πάθος τοῦ σκυλεύματος καλπάζει.

Κατάσπαρτα μάρμαρα καὶ οἱ σταυροὶ κατάχαμα πεσμένοι, θρυματισμένο περιτοίχισμα καὶ ὀλάνοιχτο καγκέλι. Μέσ' ἀπ' τὴ θλιθερὴ σιγή, μέσ' ἀπ' τὴ θουθὴ, καταθλιπτικὴ μουντὴ ἀτμόσφαιρα προβάλλει πανόμορφη, πανύψηλη μιὰ λεύκα, σύμβολο ἀνάτασης, ἀπαντοχῆς, καρτερίας, ἐλπίδας καὶ πίστεως.

Κι ὁ Ἄη Γιάννης ὁ Πρόδρομος, ὁ περήφανος ζηλωτὴς τῆς ἐρήμου, συνεχίζει τὴν πολύχρωμη περιδίνησή του — μὲ τὴ φορητὴ εἰκόνα μοιρασμένη — σ' ἐρημιές καὶ κλεισοῦρες, μετὰ τὴν ἀπόφαση τῶν εἰσβολέων νὰ τὴν πετάξουν νὰ σαπίζει ὦρα τὴν ὦρα, στὰ ἔλη καὶ στὰ χόρτα. Θύμα κι ὁ Πρόδρομος τῆς «εἰρηνευτικῆς ἐπιχείρησης» τοῦ Μπουλέντ Ἐτζεβίτ. Κι ὅμως ἄλλοῦ εἶχε πρὶν ἀπὸ τὴν εἰσβολὴ στημένη τὴν εἰκόνα τοῦ Προδρόμου — στὴν ἐκκλησιὰ τῆς Παναγιᾶς τῆς Ὑπάτης — ἡ συνείδηση τοῦ λαοῦ μας: Τὸ ἴδιο τὸ εἰκονοστάσι μέσα στῆς καρδιάς μου.

Ἐνας σταυρὸς κομμένος σύρριζα στὸ νεκροταφεῖο τοῦ Λάπαθους ριγμένος μέσ' τὰ χόρτα καὶ στὴν καταθλιπτικὴ σιγῇ.

Νά, φίλοι συμπατριῶτες, σφαιρικὰ τὰ ἀποτελέσματα στὴν κατεχόμενη γῆς μας ἀπὸ τὴν εἰρηνευτικὴ ἐπιχείρηση τοῦ Μπλουλέντ Ἐτζεβίτ... Μέσ' ἀπ' τὴν στάχτη ποὺ ἡ θεομηνία τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς ἀφῆσε πίσω τῆς ἀνθίζει ἡ ἀνοιξη τῆς ἀναδημιουργίας. Μικρὸ σύμβολο τῆς ἔφεσης γιὰ συντήρηση τῆς ἐλπίδας ἢ ἐκκλησιὰ τ' Ἄη Δημήτρη ποὺ ἐγκαινιάζεται, Σεβασμιότατε, ἀπόψε καὶ τὸ χοροστάσι τῆς καρδιάς τοῦ λαοῦ μας πλατὺ κι ἀπέραντο σὰν ποῦνε μέσα του χωράει ὅλους τοὺς Τούρκους συμπατριῶτες. Καὶ ἀπλώθει μὲ τὸ χέρι τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας τὰ κλαδιὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς φιλίας τῆς θαθύριζης, ποὺ τὴν πότισαν κοινοὶ ἀγῶνες καὶ σπονδὲς αἱμάτινες σὲ μέτωπα ἀντιφασιστικὰ καὶ ἀντιιμπεριαλιστικὰ σὲ φλογισμένους κάμπους καὶ παγωμένα διάσελα. Γιατὶ συνειδητοποιεῖ μέρα τὴ μέρα πῶς μὲ τοὺς Τούρκους συνοίκους μᾶς ἐνώνει ἡ κοινὴ μοίρα στὴ μικρὴ τούτη πατρίδα ποὺ σαρανταπληγωμένη ἀκόμα ἀντιμάχεται ν' ἀντιστηρίξει μιὰ σπιθαμὴ τῆς λευτεριάς τὸν ἥλιο. Γιατὶ ξέρει πῶς μὲ τοὺς Τουρκοκύπριους συνοίκους θὰ πορευτοῦμε ἀντάμα στὸ στενὸ δρομὶ τῆς πάλης ποὺ θὰ μᾶς ὀδηγήσει στὴν πλατιὰ λεωφόρο τῶν δραματισμῶν καὶ τῶν ἐλπίδων.

Μὰ γιὰ νὰ πραγματοποιήσουμε τοὺς στόχους μας ἔχουμε ἀκόμα νὰ καλύψουμε διάκενα πολλὰ καὶ χρειάζεται πρῶτιστα νὰ συνειδητοποιήσουμε τὴν κρισιμότητα τοῦ καιροῦ μας. Γιατὶ σὰν πῶς τὸ θέλει ὁ ποιητῆς:

Ἄν στὶς ἴδιες σου δυνάμεις δὲν πιστέψεις
ἂν σὰν τὸν Ἄνταϊο δὲν πιαστεῖς
ἀπ' τὴν ἴδια σου τὴ γῆς γιὰ νὰ σωθεῖς,

Ἄν τοῦ Κυναίγειρου τὴν ἔφεση
γιὰ λευτεριά δὲν ἔχεις,

Ἄν τὸν ὀφελιμισμὸ
ἀπὸ αὐτοσκοπὸ
δὲν ἀποβάλλεις τῆς ζωῆς σου,

Ἄν σὰν τὸ λαὸ τοῦ Βιετνάμ
μέσα στοῦ χρέους τὸ καμίνι
δὲν ἀποκοτῆσεις
καὶ σὺ νὰ πορευτεῖς
ὅσος καιρὸς κι ἂν χρειαστεῖ,

"Αν δέν είσαι έτοιμος
 ό,τι μέ μόχτο πύργωσες
 κάθε στιγμή, κάθε λεπτό,
 όλομεμιάς νά χάσεις
 άν ή ανάγκη τό καλεί

"Αν άντάμα μέ τόν ποιητή,
 μέ τ' άθάνατο κρασί
 τοϋ είκοσιένα
 δέν μεθύσεις

"Αν ένα Βωμό:
 τής λευτεριάς
 και τής τιμής τής πατρίδας
 στις ώρες τούτες τις άμφίδρομες
 δέν στήσεις;
 κι άν άπάνω του
 τά πάντα κι οί πάντες
 θυσία αυταναγκαστική
 δέν προσφερθούνε,

"Αν τό ψωμ και τό νερό
 σαν τόν Μπαγαδίνο
 και σαν τόν Γεώργιο Καραϊσκάκη
 Ισόνωμα στους συντροφους δέν μοιράσεις,

"Αν κάθε σπίτι σε κάστρο
 άν κάθε δέντρο, ξερολιθιά
 και ταπεινό παλιούρι
 σε ταμπούρι
 δέν μετατρέψεις,

"Αν κάθε πόλη και χωριό
 σε καινούργιο Στάλιγκραντ
 και σε καινούργια Μόσχα
 δέν μεταβάλεις,

"Αν σε κάθε σπιθαμή τής γής σου
 ένα σύγχρονο Ρούπελ
 μιá Νυμφαία, ένα Ίστίμπεη
 και μιá Κιλκάγια
 δε σηκώσεις,

"Αν στοϋ ποιητή τούς στίχους
 δέν πιστέψεις
 πώς καλότυχοι Ύαι
 όσοι τάχτηκαν
 τις Θερμοπύλες νά φυλάνε
 έστω κι άν ξέρουνε
 πώς τελικά οί Μήδοι
 θα διαβοϋνε,

Ἄν στοῦ Κάλβου τῆ στροφῇ
πῶς θέλει τόλμη κι ἀρετὴ ἢ λευτεριά
τ, αὐτιά σου κλείσεις,

Ἄν στὰ παιδιά σου δὲ διδάξεις
πῶς ἓνας κόσμος χάθηκε
— γιατί εἶχε πάψει νὰ πιστεύει —
ἀπὸ μιὰ χούφτα ἀπὸ νεήλυδες
κι αὐτοὺς διωγμένους
καὶ κυνηγημένους
ἀπὸ τῆ γῆ τοῦ Χορασάν,

Ἄν σὰν τοὺς βυζαντινοὺς καλόγερους
ζητᾶς ἀπ' τὸν Παλαιολόγο
νὰ σοῦ λύσει τὸ διάφορο
γιὰ τὸ χρῶμα τῶν φτερούγων τῶν ἀγγέλων,
ὄντας ἢ Πόλη χάνεται
καὶ τραγικὰ χαροπαλαίει,

Ἄν τοῦ Κυδῶνη
τὸ προφητικὸ τὸ μήνυμα
γιὰ ἐνότητα κι ἀδελφοσύνη
στὶς ὄρες ποὺ παίζεται
ἢ ἴδια ἢ ἐθνικὴ καὶ φυσικὴ σου ἐπιβίωση
ἔναυλα στ' αὐτιά σου δὲν ἀντηχεῖ
καὶ πράξη σου καὶ βίωμα
στερνὰ σου δὲν τὸ κάμεις,

Ἄν τὰ πανιά τοῦ καραβιοῦ
ὄρτσα στὸν ἄνεμο
καὶ στὴν τραμουντάνα
δὲν ἀνοίξεις,

Ἄν στοῦ λαοῦ
τίς ἀνεξάντλητες δυνάμεις
δὲν πιστέψεις
κι ἄοπλο κι ἀνέτοιμο τὸν ψήσεις
πιστεύοντας πῶς λύτρωση οἱ λίγοι κι ἐκλεχτοὶ
στερνὰ θεὸ νὰ τοῦ δώσουν,

Ἄν στοῦ λυράρη τῆς φυλῆς
τὸ κάλεσμα δὲν στέρξεις
κι ἀφίσεις νὰ σὲ ταπεινώσουν
ὄλες οἱ ταπεινώσεις γιὰ πάντα,

Ἄν σὲ κάθε τῆς πατρίδας βουνὸ καὶ διάσελο
χωσιὰ ἀντρίκια
στὸν κατακτητὴ δὲν σήσεις,

"Αν κι οί παπούδες
καί τ' ἀγγόνια ἴκόμα τὰ μελίχλωρα
στό καμίνι
τῆς λευτεριάς
δὲ σφυρηλατηθοῦνε,

"Αν τοῦ κάστρου
τὶς σιδερόφραχτες τὶς πολεμίστρες
δὲν τὶς σπάσεις
ἀπὸ τὰ ψήλου νὰ ριχτεῖς
στῆς λευτεριάς τῆ μάχη,

"Αν ἄλλη πιά πατρίδα
δὲν πιστέψεις πὼς σ' ἀπόμεινε
παρὰ τοῦτα τὰ θράχια
οἱ στουρνάροπες
κι οἱ ξερολιθιές, πού ἀκόμα διαφεντεύεις,

"Αν τῆς θυσίας τὸ μήνυμα
τῶν λιονταριῶν τοῦ Μεσολογγιοῦ
δὲν ἔχει ἴκόμ' ἀγγίξει τὴν καρδιά σου,

"Αν στοὺς σφαγιαστές
τῆς μοίρας τοῦ λαοῦ σου
ἄλλη μιὰ φορά τὴν τύχη σου
στὰ χέρια ἐναποθέτεις,

"Αν συλλογικά δὲ βουλευτεῖς
τρόπους νὰ θρεῖς
νὰ σώσεις τὴν πατρίδα,
ἂν μόνο ἐσύ
πιστέψεις
πὼς τ' ἀλάθητο κατέχεις
ἄδικα θεὸς ν' ἀπαντέχεις
στό μούραγιο τὰ καράθια
μὲ τὸν Κίμωννα
γιὰ νὰ ξαναφانوῦν...